

Ekonomi ve Siyaset Bağlamında İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri: Tarihsel Bir Analiz

United Kingdom and the European Union Relations in the Context of Economics and Politics: A Historical Analysis

Didem SAYGIN* ve Mehlika Özlem ULTAN**

Öz

Avrupa'nın hem ekonomik hem de siyasi açıdan güçlü ülkelerinden biri olan İngiltere, 1970'li yıllarda Avrupa Birliği'nin bir üyesi hâline gelmiştir. İngiltere'nin üyeliği çok kolay bir süreçten geçmemiş, politik birtakım nedenlerle üç başvuru sonrasında gerçekleşmiştir. Katılım sonrası süreçte de İngiltere'nin Birlik ile ilgili sorunları devam etmiş, özellikle son dönemde Avrupa şüpheciliği İngiltere'de yayılmıştır. İngiltere Başbakanı David Cameron konuyla ilgili olarak Avrupa Birliği'nden ayrılık konusunu gündeme getirmiş, 2015'te yapılacak genel seçimleri tekrardan Muhafazakâr Parti'nin alması hâlinde Avrupa Birliği üyeliğini referanduma taşıyacağını belirtmiştir. Bu çalışmada, son dönemde İngiltere'de yükselen Avrupa şüpheciliği tutumu, ekonomi politikaları, geçmiş hükümetlerin Birliğe karşı bu yöndeki politikaları ve tarihsel perspektiften mevcut hükümetlerin tutumu dikkate alınarak değerlendirilecektir. Böylece İngiltere'nin son dönemdeki Avrupa Birliği karşılığı söylemlerinin nedenleri anlaşılmasına çalışılacaktır.

* Arş.Gör. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: didemsaygin@gmail.com.

** Arş.Gör. Dr. Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: ozlemultan@gmail.com.

Anahtar Kelimeler: İngiltere-AB İlişkisi, Avrupa Şüphenciligi, David Cameron, Tony Blair, Margaret Thatcher.

Abstract

The United Kingdom, one of the most powerful countries in both economic and political aspects in Europe, became a member of the European Community in the 1970s. Membership of the United Kingdom went through a very hard process and was realized after three applications. The problems about the Union continued after the process of accession, especially Euroscepticism spread into the United Kingdom recently. Prime Minister David Cameron brought up some issues about the separation from the European Union and he stated that the membership would be moved to referendum when Conservative Party would gain victory again in the general election in 2015. In this study, Euroscepticism attitude that rises in the United Kingdom will be evaluated by considering the current attitude and economy policies of governments for the European Union. Thus, the reasons for being against the European Union of United Kingdom will be explained.

Keywords: The United Kingdom-EU Relationship, Euroscepticism, David Cameron, Tony Blair, Margaret Thatcher.

72

Security
Strategies

Year: 12

Issue: 23

1. Giriş

İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne üye olarak katılımı ve sonrasında Avrupa Birliği ile olan ilişkileri inişli çıkışlı bir politika izlemiştir. Topluluğun ilk kuruluş yıllarında İngiltere, daha çok ekonomik iş birliğini içeren ve devlet egemenliğini sınırlamayan bir yapılanmayı tercih etmiş ve bu nedenlerle Avrupa Topluluğu'na sıcak bakmamıştır. Ancak 1951 Paris ve 1957 Roma Antlaşmaları'yla kurulan üç Topluluğun başarıyla varlığını sürdürmesi, İngiltere'yi harekete geçirmiş ve Avrupa Topluluğu'na rakip olarak Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) adı altında yetkilerde kısıtlama içermeyen bir örgüt oluşturmuştur. Avrupa'da oluşan böylesine önemli bir Birliğin dışında kalmak istemeyen İngiltere, 1961'de üyelik başvurusunda bulunmuştur. Ancak bu başvuru, dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle'un etkisiyle reddedilmiştir. 1967 yılında tekrardan başvuruda bulunan

İngiltere, yine aynı sebeple Avrupa Topluluğu'na katılamamıştır. 1969 yılında Gaulle'un Fransa devlet başkanlığından istifa etmesi sonrasında, İngiltere'nin 1973 yılında Avrupa Topluluğu'na katılımı gerçekleşmiştir.

Topluluğa katılımı güçlükle gerçekleşen İngiltere'nin üyeliğinden itibaren Toplulukla ilişkileri Topluluğa muhalif yönde ilerlemiştir. İngiltere, Muhafazakâr Parti hükûmeti Başbakanı Edward Heath döneminde başladığı Avrupa Birliği sürecine, günümüzde yine Muhafazakâr Parti lideri David Cameron ile devam etmektedir. Bu çalışma kapsamında, Topluluğa katıldığı dönemden günümüze kadar olan İngiltere-Avrupa Birliği ilişkileri ekonomik ve siyasi açılardan değerlendirilecek; İngiltere'nin AB üyeliği sürecinde ekonomik politikaların siyasi etkisi üzerine yorum yapılmaya çalışılacaktır. Ancak bu değerlendirme yapılırken, İngiliz Hükûmetlerinin dönemsel tutumları karşılaştırılacaktır. Tarihsel süreçte İngiliz hükûmetlerinin Avrupa Birliği'ne yönelik yaklaşımları Muhafazakâr Parti ve İşçi Partisi'nin dış politika tutumları bağlamında analiz edilecektir. Çalışmada; İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne katılımı öncesi durumundan bahsedildikten sonra, üyelik sürecinde her iktidar döneminin Birlik ile ekonomik ve siyasi ilişkilerine bakışı üzerine yoğunlaşacaktır. Bu kapsamda ekonomik verilerden yararlanılarak, dış politika davranışlarının şekillenmesinde ve Avrupa şüpheciliği düşüncesinde ekonomik faktörlerin etkili olup olmadığı anlaşılmasına çalışılacaktır.

2. İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne Katılımı Öncesi Durum

1951 yılında imzalanan Paris Antlaşması'yla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun ve ayrıca 1957 yılında Roma Antlaşması'yla kurulan Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nun ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun başarıyla varlığını sürdürebilmesi, Avrupa'da II. Dünya Savaşı sonrası dönemde istenilen barışı getirmiştir.

II. Dünya Savaşı sonrasında İngiliz devlet adamı Winston Churchill'in Avrupa bütünleşme süreci içerisindeki katkısı yadsınamasa da, 1946 yılında Zürich'teki konuşmasında bahsettiği bütünleşmeye İngiltere'yi dâhil etmemiştir. İngiltere'nin bu dönemdeki duruşu, Kıta Avrupasındaki bir bütünleşmeyi desteklerken, mevcut egemenliğinin

ve bağımsızlığının korunmasına yöneliktir. Bu duruş ileriki dönemlerde İngiltere'nin Avrupa Topluluğu'na olan genel tavrını da biçimlendirmiştir.¹ "İlk Altılar" olarak bilinen Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda'nın Avrupa Topluluklarını başarıyla oluşturması ve bu Toplulukların devamlılığı, başlangıçta bu bütünleşmeye kendisini dâhil etmeyen İngiltere'nin de harekete geçmesine sebep olmuştur.

Öncelikle İngiltere, 1955 Messina Konferansı'nda kurulması düşünülen Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) yerine, ulusüstü bir yapıya sahip olmayan daha çok hükümetler arası bir konumda faaliyet gösterecek bir serbest ticaret bölgesi oluşturulmasını istemekteydi. Tarafsız bir tavır sergileyen Avusturya ve İsviçre ile bazı İskandinav ülkeleri İngiltere'nin yanında olurken; diğer ülkeler AET'nin oluşumunu destekleyerek, 1958 yılında AET'yi kurmuştur. 1960 yılında ise İngiltere'nin desteğiyle Avrupa Toplulukları'na bir alternatif olarak Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA), yedi üye ülke² tarafından oluşturulmuştur.³ 1960'lı yıllar Avrupa Toplulukları açısından ekonomik büyümenin görüldüğü iyi bir dönemdir. Bu iyi dönemin yansıması olarak da Gümrük Birliği tahmin edilenden daha önce tamamlanmıştır.⁴

İngiltere, Avrupa bütünleşmesinin başarılarıyla yüzleşince, bu bütünleşme hareketinin dışında kalmak istememiş ve 1961 yılında Muhafazakâr Parti lideri olan Başbakan Harold Macmillian döneminde Avrupa Topluluklarına katılmak için başvuruda bulunmuştur. Ancak bu dönemde İngiltere'nin Birleşik Devletler'le olan yakın ilişkisi ve İngiltere Başbakanı'nın Birleşik Devletler Başkanı Kennedy ile görüşmesi, zaten İngiltere'nin üyeliğine sıcak bakmayan Fransız Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle'ü şüpheye düşürmüştür. Bu durum

74

Security
Strategies
Year: 12
Issue: 23

¹ Desmond Dinan, *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, çev. Hale Akay, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 300.

² Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi'nin (EFTA) kurucu ülkeleri İngiltere, Avusturya, İsviçre, İzlanda, Danimarka, Norveç ve Portekiz'dir.

³ Desmond Dinan, 2005, a.g.e., ss. 179-180.

⁴ Desmond Dinan, *Avrupa Birliği Tarihi*, çev. Hale Akay, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 114.

İngiltere'nin Avrupa Topluluklarına üyeliğini etkileyerek Fransa'nın, İngiltere'nin üyeliğini veto etmesiyle sonuçlanmıştır.⁵ Bu süreçte de Gaulle, İngiltere'nin "Altılar"a katılmak için henüz köklü bir ekonomik ve siyasi dönüşüme hazır olmadığını iddia etmiştir.⁶ Temelde Fransa'nın İngiltere'yi veto etmesi iki temel nedene bağlanır. Bu sebeplerden ilki, savaş sırasında İngiltere'nin Fransız gemisini batırması; ikincisi ise İngiltere'nin ABD ile yakın ilişkiler içinde olmasıdır.⁷ Veto sürecinin ardından İngiltere ikinci başvurusunu İşçi Partisi Hükûmeti Başbakanı Harold Wilson döneminde 1967 yılında yapmıştır. Ancak başvurusu yine de Gaulle tarafından reddedilmiştir. 1969 yılında de Gaulle'ün Fransa devlet başkanlığı görevinden ayrılmasıyla, İngiltere 1970 yılında tekrar başvuruda bulunmuş, 1973 yılında da bir Topluluk üyesi hâline gelmiştir.⁸

3. İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri

İngiltere'nin Avrupa Topluluğu'na katılımı çok kolay olmamış; gerek Fransa ile olan ilişkiler, gerekse dönemin Fransa Devlet Başkanı de Gaulle'ün İngiltere'ye karşı olan tutumu bu süreci mümkün olduğu kadar geciktirmiştir. Tüm bunların yanı sıra İngiltere'nin de Topluluğun başlangıçtaki oluşumuna gereken ilgiyi göstermemiş olması ve Topluluğu sadece Fransız-Alman sorununun çözümü olarak görmesi de bir başka etkendir. Ayrıca İngiltere'nin Topluluğun siyasi bütünleşmesine ve özellikle de yetkilerin üye devletler tarafından bir üst merciye devredilmesine pek sıcak baktığı da söylenememektedir. Tüm bunlar dikkate alındığında, İngiltere'nin Birlik ile ilişkisinin günümüze

⁵ 1965 yılında Fransa ile diğer üyeler arasında meydana gelen ve Topluluğun tarım politikasından kaynaklı sorun nedeniyle yedi ay süresince Fransa Topluluk kurumlarına katılmamıştır. Literatürde bu olay "Boş Sandalye Krizi" olarak adlandırılmaktadır. Detaylı bilgi için bkz: Desmond Dinan, *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, çev. Hale Akay, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005, ss. 262-263.

⁶ Desmond Dinan, *Ever Closer Union: An Introduction to European Integration*, Lynne Rienner Publishers, USA, 1999, pp. 51-53.

⁷ İrfan Kaya Ülger, *Avrupa Birliği Rehberi 2011*, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, 2010, s. 39.

⁸ Kristine Mitchell, "From Whitehall to Brussels: Thatcher, Delors and the Europeanization of the TUC", *Labor History*, Vol: 53, No: 1, 2012, 25-50, p. 27.

yansımalarının, aslında başlangıçtan beri süregelen ilişkilerin devamı niteliğinde olduğu söylenebilir. Çalışmanın bu kısmında; İngiltere'nin Topluluğa katılımından sonra yaşananlar, ekonomik ve siyasi alanda Topluluk politikasına yönelik değişimler incelenecektir.

3.1. İngiltere'nin Topluluğa Katılımı ve Edward Heath Dönemi

1970 yılında İngiltere, Muhafazakâr Parti Hükûmeti Başbakanı Edward Heath döneminde Topluluğa üçüncü başvurusunda bulunmuştur. Üyelik Antlaşması Ocak 1972'de imzalanmış, tam üyelik ise 1 Ocak 1973 tarihinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde İrlanda ve Danimarka da üye olmuş; Norveç, üyeliği kabul edilmesine rağmen, kendi ülkesinde yaptığı referandumda olumsuz sonuç çıktığı için Topluluğa katılamamıştır.⁹

1970'li yıllarda yeni üyelerin katılımı Topluluk içerisinde kurumsal anlamda da yenilikleri beraberinde getirmiştir. Örneğin, Avrupa Parlamentosu 22 Nisan 1970 tarihinde yaptığı Lüksemburg Antlaşması'yla bütçe ile ilgili ilk gücünü elde etmiş ve 1979 yılında da doğrudan ilk seçimlere gitmeyi başarmıştır. Özellikle 1974 yılında Paris'te yapılan toplantıda Avrupa Topluluğu liderleri, Avrupa federalizmi savunucularından Belçika Başbakanı Leo Tindemans'dan Avrupa Topluluklarını ve hükûmetler arası diyalogları kapsayan bir rapor hazırlayıp 1975 yılına kadar sunmasını istemiştir.¹⁰ Tindemans Avrupa Konseyi'nin kurumsal yapısını desteklerken, Komisyon'un ve Avrupa Parlamentosu'nun daha güçlendirilmesini hedeflemekte; ayrıca Konsey'de oybirliğinden nitelikli oy çokluğuna geçilmesi gibi birçok yenilik önermekteydi. Ancak bu rapor, başta Fransa ve İngiltere olmak üzere birçok üye ülkenin tepkisini çekmekteydi. İngiltere'nin nitelikli oyçokluğuna ilişkin tepkileri¹¹ gibi üye ülkelerin verdikleri tepkiler, Tindemans raporunun faaliyete geçememesine neden olmuştur. İngiltere'de 1970'lerde enflasyonun %13'ün üzerinde seyretmesi ve

⁹ James Hanlon, *European Community Law*, Sweet&Maxwell, London, 2003, p. 6.

¹⁰ İrfan Kaya Ülger, *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, AB-Türkiye İşbirliği Derneği Yayını, İstanbul, 2003, s. 155.

¹¹ Desmond Dinan, 2008, a.g.e., ss. 208-210.

petrol krizinin negatif etkileri, ekonomik açıdan sıkıntılı bir dönem yaşanmasına yol açarken; ülke yönetimine dair şüphelerin artmasına ve 1975 yılında Avrupa Topluluğu (AT) üyeliğinin devam edip etmemesi hakkında referanduma gidilmesine neden olmuştur. Ancak referandum sonucunda, İngiltere'nin üyeliğinin devam etmesinin %67'lik bir oranla istenildiği görülmektedir. Referandumda dönemin İngiltere Başbakanı Edward Heath Avrupa Topluluğu'nu desteklerken, İngiltere'nin Topluluğa girmesi ve yürütülen üyelik müzakereleri Heath'in kariyerindeki önemli başarılar arasında sayılmaktadır.¹²

3.2. Margaret Thatcher Dönemi İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri

İngiltere'nin Birlik ile ilişkilerinin ekonomik ve siyasi açıdan değerlendirilebilmesi, öncelikle inişli çıkışlı ilişkinin sebebinin anlaşılmasını gerektirmektedir. Margaret Thatcher dönemi, hem Avrupa şüpheciliğinin (*Eurosepticism*) ortaya çıktığı, hem de İngiltere'nin ekonomi politikalarının Birliğin ekonomi politikalarından farklı olmasının savunulduğu dönem olması açısından önem teşkil etmektedir. Margaret Thatcher döneminde İngiltere-Avrupa Birliği ilişkileri bağlamında öncelikle Avrupa kuşkuculuğu olgusuna değinilecek, ekonomi politikaları incelenecek ve bu dönemde izlenen dış politika değerlendirilecektir.

Avrupa şüpheciliği, İngiltere'nin Toplulukla olan ilişkisini etkileyen önemli olgulardan biridir. 1980'lerde ortaya çıkan "Avrupa şüpheciliği" terimi, siyaset literatüründe ilk defa Paul Taggart tarafından kullanılmıştır. Taggart'a göre, Avrupa şüpheciliği, en genel anlamıyla Avrupa bütünleşmesine karşı olmak ve şüpheyle yaklaşmak şeklinde ifade edilmektedir.¹³ Ancak bu karşıtlığın derecesi de önemli görülmektedir. Bu sebeple sert ve yumuşak Avrupa şüpheciliği şeklinde bir ayırım yapılmıştır. Sert Avrupa şüpheciliği, Avrupa bütünleşmesini

¹² J. M. Roberts, *Avrupa Tarihi*, çev. Fethi Aytuna, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2010, s. 734.

¹³ Paul Taggart, "A Touchstone of Dissent: Eurosepticism in Contemporary Western European Party Systems", *European Journal of Political Research*, Vol: 33, 1998, 363-388, p. 365.

hem ekonomik, hem de siyasi anlamda tamamen reddetmek ve Birlik üyeliğine muhalefet olmak anlamına gelirken; yumuşak Avrupa şüphecililiği, bütünleşmeyi tam olarak reddetmeden Birliğin bazı politikalarına karşı çıkmak anlamına gelmektedir.¹⁴

Avrupa bütünleşmesine şüphe ile yaklaşılmasının sebepleri 1990'lara kadar ülke ekonomilerinin makroekonomik performansı ile değerlendirilmekteydi. Ülkelerde enflasyon ve işsizlik oranlarının artmasıyla şüphecililiğin yükseldiği, ekonomik büyüme durumlarında ise düştüğü bilinmektedir. Avrupa Birliği'ne yönelik kamuoyu fikri, bireylerin iş güvensizliği ile doğru orantılı olarak şekillenmektedir. 1990'larda ekonomik koşulların iyi olmasına rağmen kuşkuculuğun çok fazla azalmaması, sorunun ekonomiden ziyade siyasi ya da sosyal sebeplerden kaynaklanabileceği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bunun en önemli sebebi ise, Maastricht Antlaşması sonrasında gittikçe artan ulusal egemenlik ve ulusal kimliklerin tehdit altında olduğuna yönelik kuşku dur. Bu doğrultuda, Avrupa kuşkuculuğunun temelinde, Birliğin ulusal olana bir tehdit oluşturduğu algısı ve ülkelerin ekonomik çıkarları arasındaki ilişki yer almaktadır.¹⁵

Avrupa şüphecililiği çerçevesinde, İngiltere başbakanları arasında akla gelen isimlerden ilki, Margaret Thatcher'dır.¹⁶ 1979 yılında iktidara gelen Margaret Thatcher, 1975 yılındaki referandumda Toplulukta kalınması gerektiği fikrini savunmuş, ancak göreve başladığında İngiltere'nin Topluluk bütçesindeki sıkıntıları ile ilgilenmek zorunda kalmıştır. Thatcher döneminin Sanayi ve Ticaret Bakanı Nicholas Ridley, Almanya'nın tüm Avrupa'yı kontrol altına almak için para birliğini bir araç olarak kullandığını ifade etmiş ve istifa etmiştir. Thatcher da bu

78

Security
Strategies
Year: 12
Issue: 23

¹⁴ Paul Taggart and Aleks Szczerbiak, "The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States", *'Opposing Europe Research Network' Working Paper*, No: 6, 2002, 1-45, p. 7.

¹⁵ Liesbet Hooghe and Gary Marks, "Sources of Euroscepticism", *Acta Politica*, No: 42, 2007, pp. 122-123.

¹⁶ Georges-Henri Soutou, *Avrupa Birliği Tarihi: 1815'ten Günümüze*, çev. Eylem Alp, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2014, s. 338.

doğrultuda hareket ederek, Sterlin’i egemenliğin en güçlü ifade aracı olarak değerlendirmiş ve para birliğini reddetme eğilimi göstermiştir.¹⁷

Avrupa Para Sistemi ve Avrupa Tek Pazarı’nın oluşturulması sürecinde, Ekonomik ve Parasal Birlik gündeme gelmiştir. Bu kapsamda hazırlanan Delors Raporu; ülkeler arasında ekonomik koordinasyon sağlayacak, Topluluğa üye ülkelerin ulusal bütçelerine yönelik kısıtlamalar getirecek, bağımsız bir Avrupa Merkez Bankası kurulmasını ve ortak para biriminin kullanılmasını sağlayacak bir program ortaya koymaktadır.¹⁸ Ekonomik ve Parasal Birlik oluşturulması fikrine başından beri karşı çıkan İngiltere¹⁹, bu davranışı ile diğer Topluluk üyesi ülkelerden ayrı bir tutum içerisinde olmuştur.²⁰ Bu durum, 1984 yılına kadar Avrupa Konseyi toplantılarında Topluluğun zor durumda kalmasına yol açmıştır. İngiltere’nin ithalatının büyük kısmını Topluluk dışından yapması, sahip olduğu tarım sektörünün ufak olması, bunun yanı sıra İngiltere’nin Avrupa Topluluğu bütçesine büyük katkı sağlaması ve bütçeden orantısız şekilde faydalanması gibi konular İngiltere’nin mevcut durumunu zorlaştırmıştır. Bu dönemde Thatcher, Avrupa Topluluğu’nu ortak ekonomik kazanımlar için bir araya gelen ülkeler topluluğu olarak görmekte ve Fransız-Alman yakınlığının İngiltere’nin etkinliğini olumsuz yönde etkilediği eğilimindedir.²¹

¹⁷ Kamer Kasım, “Soğuk Savaş Sonrası İngiltere-ABD İlişkileri”, *Bir Başka Açından İngiltere*, Der. Sedat Laçiner, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2001, ss. 271-272.

¹⁸ “Report on Economic and Monetary Union in the European Community”, pp. 7-13. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication6161_en.pdf, (Erişim Tarihi: 01.02.2016).

¹⁹ Edward Heath, “European Unity over the Next Ten Years: From Community to Union”, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 64, No: 2, 1988, 199-207, p. 203.

²⁰ Jocelyn Statler, “British Foreign Policy to 1985. VIII: The European Monetary System: From Conception to Birth”, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 55, No: 2, 1979, 206-225, p. 206.

²¹ Desmond Dinan, 2008, a.g.e., ss. 230.

Thatcher iktidarının ilk 18 ayı, İngiltere'nin savunma ve ekonomi politikalarını uygulamada ne kadar kararlı olduğunu göstermektedir ki zaten bu durum "Thatcherizm" terimini ortaya çıkarmakta ve Thatcher'ın lakabının "Demir Leydi" olarak benimsenmesine yol açmaktadır.²² Bu kapsamda Thatcherizmi; düşük enflasyonu, devleti iktisadi alanda küçültmeyi ve serbest pazar ekonomisini geliştirmeyi savunan bir siyaset üslubu olarak tanımlamak mümkün olmaktadır.

1980 yılında Dublin'deki Avrupa Konseyi'nde Thatcher, İngiltere'nin Avrupa Topluluğu bütçesine olan katkısının indirilmesini istemiştir. Dört yıl süren bu baskı sonucunda Ocak 1984'te Fransızlar da bütçe sorununa kalıcı bir çözüm bulma konusunda hemfikir olmuştur. Mart ayında yapılan Brüksel Zirvesi'nde Mitterrand, İngiltere'nin 1,1 milyar indirim alması gerektiğini önermiş; Thatcher ise asgari 1,25 milyarda ısrar etmiştir. Ancak Haziran ayında düzenlenen Fontainebleau Zirvesi, Brüksel Zirvesi'nden farklı olmuş,²³ İngiltere'nin lehine sonuçlanmıştır. Bu zirve, İngiltere'nin Birlik'ten kazanımları açısından önem teşkil etmektedir. Çünkü bu zirvede, 1979 yılından itibaren Topluluğa kazandırdıklarının aldıklarından daha fazla olduğunu ileri süren Thatcher'ın istediği olmuş, AT İngiltere'nin yükünü azaltmaya karar vermiş, bu amaçla da ülkenin katkılarıyla kazandıklarının arasındaki farkın %66'sının Birleşik Krallık'a iade edilmesi öngörülmüştür. Buna göre, Birleşik Krallık tarafından Topluluğa verilen her 1,5 Pound'un 1 Pound'u geri verilecektir.²⁴ Thatcher, 20 Eylül 1988 tarihinde gerçekleştirdiği ve "*The Bruges Speech*" olarak anılan konuşmasında; "Devletin sınırlarının başarıyla daraltılmasının sadece Avrupa seviyesinde tekrardan genişletildiğini seyretmek ve

²² Edward Hampshire, "Margaret Thatcher's First U-Turn: Francis Pym and the Control of Defence Spending, 1979-81", *Contemporary British History*, Vol: 29, No: 3, 2015, 359-379, p. 377.

²³ John Peterson, "The European Community", *Implementing Thatcherite Policies*, Eds. David Marsh and R.A.W. Rhodes, Open University Press, Buckingham, 1992, pp. 162-163.

²⁴ Fontainebleau Report (25-26 June 1984), http://aei.pitt.edu/1448/1/Fontainebleau__june_1994.pdf (Erişim Tarihi: 23.03.2014).

Brüksel'den bir Avrupa üst devletinin etkin olduğunu görmek değildir.²⁵ şeklinde bir ifadeye yer vermiş, böylece Birleşik Krallık'ın aslında Toplumun ekonomik kısmıyla daha çok ilgilendiğini vurgulamıştır.²⁶ Ayrıca bu konuşma çerçevesinde Thatcher'ın federalizm öğeleri taşıyan her türlü harekete karşı olduğu da anlaşılmaktadır.²⁷

Thatcher, sadece ekonomik alanda değil, siyasi ve ideolojik açıdan da Topluluktan farklı düşünmektedir.²⁸ Komisyon'un federalizm yanlısı olması dolayısıyla Topluluğu eleştirmekte ve ulusal egemenliği savunmaya devam etmektedir.²⁹ Avrupa Topluluğu'na karşı negatif bir politika izleyen Thatcher, dış politikayı parti politikasının bir aracı olarak kullanarak, bu şekilde İngiliz halkının dikkatini iç politikadan Topluluk ile ilgili konulara çekmeye çalışmıştır. İngiltere açısından Fontainebleau Zirvesi'nden sonra Topluluk ile ilişkiler düzene girmeye başlamış, ekonomik sorunlarda azalma görülmüştür.³⁰

Genel olarak milliyetçi bir tavır sergileyen Thatcher, İngiltere ve ABD arasındaki ilişkiyi sürekli güçlendirmeye çalışmış ve dönemin ABD Başkanı Ronald Reagan ile sıkı bir ilişki kurmuştur. Bu durum, Thatcher'ın Avrupa'ya yönelik politikasını "Amerika politikası" çerçevesinde geliştirmesine neden olmuştur. Muhafazakâr Parti üyesi olan Edward Heath'in tutumu ile kıyaslandığında, Thatcher'ın daha negatif bir politika izlediğini söylemek mümkündür. Avrupa Topluluğu

²⁵ Margaret Thatcher Foundation, <http://www.margaretthatcher.org/document/107332>. (Erişim Tarihi: 23.03.2014); Ayrıca BBC News, 8 April 2013, <http://www.bbc.com/news/uk-politics-11598879> (Erişim Tarihi: 23.03.2014).

²⁶ Peter Marshall, "Forty Years on: Britain in the EU", *The Round Table*, Vol: 102, No: 1, 2013, 15-28, p. 24.

²⁷ Iain Begg, "Margaret Thatcher Maintained a Difficult Relationship with Europe, but she was from a Figurehead for Euroscepticism", *The Legacy of Margaret Thatcher*, LSE Public Policy Group, London, 2013, ss. 28-29.

²⁸ Jeremy Richardson, "Government, Interest Groups and Policy Change", *Political Studies*, Vol: 48, 2000, 1006-1025, p. 1010.

²⁹ Desmond Dinan, 2008, a.g.e., s. 358.

³⁰ David Gowland and Arthur Turner, *Reluctant Europeans: Britain and European Integration 1945-1998*, Longman, London, 2000, p. 247.

konusunda daha şüpheli olan Thatcher'ın politikasının daha fazla ABD yanlısı olduğu görülmektedir.³¹

Thatcher önderliğindeki İngiltere'nin Avrupa Topluluğu'na karşı genel politikasının Topluluktan uzak durmak şeklinde olduğu söylenebilmektedir. Thatcher'ın Topluluğun ekonomik açıdan daha çok üzerinde durduğu "Serbest Pazar" fikrini, Birlik bütünleşmesine göre daha çok önemseydiği görülmektedir. Özellikle Fountainebleau Zirvesi'nde, İngiltere'nin Topluluk karşısında haklarını savunması ve Topluluğa karşı bir zafer elde etmesi, İngiltere'nin Toplulukla çatışma içerisinde olduğunu gösteren önemli bir noktadır. Görevinin ilk döneminde, iç politikadaki eksik yönleri kapatmak için Avrupa Topluluğuna karşı negatif politika izleyen Thatcher, görevinin ikinci döneminde daha yumuşak bir tavır sergilemiştir. Bu durumun AT'nin ve İngiltere'nin ekonomik çıkarlarının örtüşmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Thatcher, ülkenin çıkarları doğrultusunda Avrupa Topluluğu ile ortak hareket ederken, federalizm başlığı altında değerlendirilebilecek her türlü girişime karşı çıkmıştır. Tek Senedi kabul etmiş ancak sınırların kaldırılmasını hem federalizm açısından, hem de terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığını kontrol etmenin zorlaşması ihtimali yüzünden reddetmiştir. Avrupa Siyasi İşbirliği'ne de olumlu yaklaştığı görülmüş, ancak savunma ve güvenlik konularında Avrupa Topluluğundan çok ABD yanında hareket etmeyi tercih etmiştir. Thatcher'ın dış politikasının ekonomik şartlardan daha fazla etkilendiğini söylemek ve Avrupa şüpheliğinin de bu doğrultuda geliştiğini söylemek mümkün olmaktadır.

3.3. John Major Dönemi İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri

Thatcher'dan sonra İngiltere Başbakanı olan John Major'un Thatcher'a göre hem daha sakin bir dış politika izlemesi beklenmekte, hem de Avrupa Topluluğu konusunda da fazla engel çıkarmayacağı düşünülmekteydi. Major, Topluluk ile ilgili konularda Thatcher'dan

---

³¹ Desmond Dinan, 2008, *a.g.e.*, ss. 358.

farklılaşarak daha yapıcı bir yaklaşımı benimsemiştir.³² Avrupa Birliği'ne üyeliğinin hemen ardından bile üyelik konusunu tartışan İngiltere, Thatcher'ın iktidarının bitmesi ile birlikte, Birlik içinde daha fazla rol üstlenmiştir. Bu dönemde Birleşik Avrupa devletlerine karşı çıkan Muhafazakâr Parti içindeki gruplara rağmen, İngiltere'nin Birliğin çevre, tarım, sağlık gibi politikalarına uyum sağladığı görülmüştür.³³

Major, ABD ile ilişkileri geliştirmekten ziyade, bir Avrupa ülkesi olarak Avrupa Topluluğu ile ilişkilere önem vermiş; Topluluktan izole olmak yerine bütünleşmeye katılma doğrultusunda hareket etmeye çalışmıştır.³⁴ Ancak, 1991 yılında gerçekleştirilen Maastricht Zirvesi'nde, Ekonomik ve Parasal Birliğin oluşturulmasında İngiltere'nin korunması ve avantaj elde etmesini amaçlarken, sosyal şartlardan da muaf olmasını kabul ettirmiş; Thatcher gibi, Major da taviz vermeme fikrini benimsemiştir.³⁵

Genel olarak Major dönemi Tek Pazarın gerekliliğinin savunulduğu, federalizme karşı olunan, egemenlik konusunda ise Thatcher ile aynı kaygıların taşındığı bir süreç olarak görülmektedir.³⁶ Bu dönemde de ekonomi politikalarının Avrupa şüpheciliğine temel oluşturduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Tony Blair Dönemi İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri

18 yıllık Muhafazakâr Parti yönetiminden sonra 2 Mayıs 1997 tarihinde Tony Blair'in yönetime gelmesi ile birlikte, İngiltere'nin yönetimi 13 yıllığına İşçi Partisi'ne geçmiştir.³⁷ Avrupa Birliği bütünleşme

³² J. M. Roberts, a.g.e., s. 739.

³³ Kamer Kasım, a.g.e., s. 276.

³⁴ Stuart Ball and Anthony Seldon, *Recovering Power: The Conservatives in Opposition Since 1867*, Palgrave Macmillan, London, 2005, pp. 247.

³⁵ Desmond Dinan, 2008, a.g.e., ss. 360.

³⁶ Anthony Seldon Headmaster and Pranay Sanklecha, "United Kingdom: A Comparative Case Study of Conservative Prime Ministers Heath, Thatcher and Major", *The Journal of Legislative Studies*, Vol: 10, No: 2-3, 2004, 53-65, pp. 60-63.

³⁷ John Pendlebury, "Conservation, Conservatives and Consensus: The Success of Conservation under the Thatcher and Major Governments, 1979-1997", *Planning*

sürecinde İngiltere'nin hangi pozisyonda olacağı konusu, İşçi Partisi'nin kendi içerisinde bölünmesine yol açan en önemli meselelerden biri olmuştur.³⁸

Blair hükûmeti ile birlikte, İngiltere sosyal politika konusundaki tutumunu 1998 yılında değiştirmiş; ancak Ekonomik ve Parasal Birlik konusunda taviz vermemiş ve Avro'ya geçiş yapmamıştır.³⁹ Avro konusunda yaşanan sıkıntılarda hazinenin ve dönemin Maliye Bakanı Gordon Brown'un rolünden de bahsetmek gerekmektedir. Başlangıçta Avro ile ilgili ılımlı bir tavır sergileyen Brown'un, Avro'ya geçiş için kriterleri ortaya koyması ile, tavrında değişim yaşandığı görülmüştür. 1999 yılında Brown, Avro'nun uyumlaşma, esneklik, yatırımların, işsizliğin ve finansal piyasaların üzerindeki olumlu etkisi olmadan İngiltere'nin Avro'ya geçemeyeceğini belirtmiştir. İşçi Partisi'nin bu kriterleri Avro'yu kabul etmemek adına öne sürdüğünü söylemek mümkündür.⁴⁰

Avro'ya geçiş ekonomik bir karar olsa da, politik sonuçları da beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği bütünleşme sürecinde aşılması gereken önemli bir basamak olan Avro'ya geçişin sağlanamaması, Blair'in Avrupa Birliği'nde reform gerçekleştirme ya da savunma politikası konusunda liderlik koltuğuna oturamayacağını göstermiş, Parasal Birliğe dâhil olamayan bir ülkenin başbakanının bütünleşme aşamalarında ne kadar faydalı olabileceği tartışma konusu olmuştur. Bunun yanı sıra, Gordon Brown'un Avro konusundaki kriterlerinin kabine tarafından benimsenmesi, Blair'in bu konuda tek başına kalmasına yol açmıştır.⁴¹

84

Security
Strategies
Year: 12
Issue: 23

Theory & Practice, Vol: 1, No: 1, 2000, 31-52, p. 33.

³⁸ Julie Smith, "A Missed Opportunity? New Labour's European Policy 1997-2005", *International Affairs*, Vol: 81, No: 4, 2005, 703-721, p. 705.

³⁹ İrfan KayaÜlger, 2003, a.g.e., s. 95.

⁴⁰ Kirsty Hughes and Edward Smith, "New Labour-New Europe?", *International Affairs*, Vol: 74, No: 1, 1998, 93-103, pp. 97-98.

⁴¹ Christian Schweiger, "British-German Relations in the European Union After the War on Iraq", *German Politics*, Vol: 13, No: 1, 2004, 35-55, pp. 47-48.

Blair dönemi, Avrupa Birliği'nde ortak savunma politikalarının oluşturulması sürecinin ön planda olduğu yıllardır. Egemenlik devrine karşı olan İngiltere, Amsterdam Antlaşması ile başlayan Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) ve Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının (AGSP) gelişim sürecine de kuşkuyla yaklaşmayı sürdürmüştür. 1998 yılında başlayan Saint Malo süreci bu sebeple ayrı bir önem teşkil etmektedir.⁴² Saint Malo süreci, hem İngiltere'nin Avrupalılaşıma eğilimine girdiğinin bir göstergesi, hem de güvenliğin ABD desteği ile sağlanmasının gerekliliği görüşü sebebiyle İngiltere'nin tutumunda bir değişiklik olmadığını düşünülmesi açılarından farklı şekillerde yorumlanabilmektedir.⁴³ Bunun da en önemli sebebi, AGSP'nin uygulanması konusunda İngiltere'nin, Fransa ve Almanya ile farklı düşüncelere sahip olması ve güvenlik alanında ABD yanlısı olmasından kaynaklanmaktadır. Almanya, güvenlik ve savunma konusunda Avrupa Birliği'nin rolünü bölgesel düzeyde ele alırken, İngiltere küresel düzeyde düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca, İngiltere, Fransa'nın AGSP'yi NATO'dan bağımsız ve ayrı bir örgüte dönüştürme düşüncesine de karşı çıkmakta; NATO üyesi olup Avrupa Birliği üyesi olmayanların dışlanmaması gerektiğini öne sürmektedir. Bu durum İngiltere'nin Fransa'nın NATO'yu Avrupa güvenliğinin tamamen dışında tutma girişimini engellemek istediğinin bir göstergesidir.⁴⁴ Sonuç olarak, Saint Malo Zirvesinde bir araya gelen Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac ve İngiltere Başbakanı Tony Blair, NATO içerisinde oluşum aşamasında olan AGSP'nin Avrupa Birliği bünyesine alınmasını kabul etmişlerdir.⁴⁵

Tarihsel açıdan bakıldığında, Blair döneminde İngiltere'nin

⁴² Chris Gifford, "The UK and the European Union: Dimensions of Sovereignty and the Problem of Eurosceptic Britishness", *Parliamentary Affairs*, Vol: 63, No: 2, 2010, 321-338, p. 322.

⁴³ Robert Dover, *Europeanization of British Defence Policy*, Ashgate Book, Hampshire, 2007, pp. 29-30.

⁴⁴ Jolyon Howorth, "Britain, France and the European Defence Initiative", *Survival*, Vol: 42, No: 2, 2000, 33-55, pp. 39-40.

⁴⁵ İrfan KayaÜlger, 2003, a.g.e., s. 58.

AGSP'ye yaklaşımını etkileyen bazı faktörler olduğunu söylemek mümkündür. ABD'de hükûmetin değişerek Bush hükûmetinin göreve gelmesi ve izlediği tek taraflı dış politika, İngiltere'nin Avrupa ile ilişkilerini de etkilemiştir. Bill Clinton dönemindeki İngiltere-ABD ilişkileri, özellikle "Üçüncü Yol" politikasında ortak bir tutum sergilemelerinden dolayı daha uyumlu ilerlemiş,⁴⁶ eski Muhafazakâr iktidarla karşılaştırıldığında Avrupa bütünleşmesine daha sıcak bakan Blair iktidarı, İngiltere-ABD ilişkilerine de önem vermeye devam etmiş⁴⁷ ve İngiltere'nin ABD ile Avrupa arasında bir köprü görevi gördüğünü her fırsatta dile getirmiştir.⁴⁸ Ancak bu köprü olma görevini başarıyla yürütebilmek için, öncelikle Muhafazakâr hükûmet döneminde bozulan ilişkilerin düzeltilmesi gerekmektedir. Blair, bunun için de Clinton ile olan yakın ilişkisinden yardım almaktadır.⁴⁹

ABD'de George W. Bush yönetiminin iktidarına gelmesi ve barışçıl bir tutum izlememesi, İngiltere-ABD ilişkilerinin uyumsuzlaşmasına yol açmıştır. 11 Eylül saldırıları ve Afganistan Müdahalesi de, Blair'in dış politika anlayışı ile örtüşmeyen sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.⁵⁰ 2002 Irak Krizi sırasında, Saddam rejiminin bölgesel ve uluslararası güvenliğe tehdit oluşturduğu düşüncesi ile Amerika'nın harekete geçmesi karşısında Avrupa hükûmetleri sadece tepki göstermekle yetinmişti. Bush yönetiminin gerektiği takdirde askerî güç kullanarak Irak'taki kitle imha silahlarını yok etme düşüncesine, İngiltere dışındaki Avrupa ülkeleri karşı çıkmış; ancak ortak bir politika belirleyemeyerek ulusal politikalar çerçevesinde hareket etmişlerdir.⁵¹

⁴⁶ Steve Marsh, "September 11 and Anglo-American Relations: Reaffirming the Special Relationship", *Journal of Transatlantic Studies*, No: 1, 2003, 56-75, pp. 59-60.

⁴⁷ Kamer Kasım, *a.g.e.*, s. 273.

⁴⁸ William Wallace, "The Collapse of British Foreign Policy", *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 81, No: 1, 2005, 53-68, p. 55.

⁴⁹ Frederick Hood, "Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq", *Journal of European Integration*, Vol: 30, No: 1, 2008, 183-197, p. 188.

⁵⁰ Steve Marsh, *a.g.m.*, pp. 59-60.

⁵¹ Sevilay Kahraman, "Avrupa Birliği ve Irak Krizi: Bölünmeden Yeniden Birleşmeye Uzun,

1990’lardaki Yeni Sol ve Üçüncü Yol arayışları arasında ön plana çıkan Tony Blair, Avrupa ile ilişkilerinde ve Transatlantik ilişkilerde yeni düzenlemeler yapmayı hedeflemişti. Ancak 11 Eylül olayları Transatlantik ilişkilerini sekteye uğratmış ve Blair’in George W. Bush’la kurduğu ittifak siyasi kariyerinde olumsuz bir etki yaratmıştır.⁵² Ayrıca, Blair döneminde İngiltere, ABD ile olan yakın ilişkileri sebebiyle Avrupa Birliği’nin çıkarlarına ihanet ettiği gerekçesiyle de eleştirilere maruz kalmıştır.⁵³

Avrupalılaştırma sürecini benimsemeye çalışan Blair Hükûmeti, Thatcher ve Major’dan farklı olarak İngiliz Dışişleri Bakanlığı’nın yapısında reform hareketlerini hızlandırmıştır.⁵⁴ Ayrıca, Blair Hükûmeti kendine özgü yeni bir yön arayışına girmiş, hem Avrupa sosyal demokrasi politikalarından hem de serbest pazarın liberal politikalarından farklılaşmış ve “Üçüncü Yol Politikası” adı altında yeni bir girişim başlatmıştır.⁵⁵ Bu sayede, AB politikalarında uyumlaşma ve çevre, insan hakları ve güvenlik gibi konularda uzmanlaşma süreci başlamıştır.⁵⁶

Blair dönemindeki İngiltere-Avrupa Birliği ilişkileri sonucunda, İngiltere, sürekli pürüz çıkaran bir ülkeden “normal” bir üye ülke hâline gelmiş⁵⁷ ve bu anlamda Blair’in Avrupa Birliği’nin bütünleşme

İnce Bir Yol”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 4, 2003, 151-161, s. 152.

⁵² İbrahim Kalın, “Tony Blair ve Üçüncü Yol’un Sonu”, *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları*, 2007, <http://arsiv.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=12475&q=tony-blair-ve-ucuncu-yol-un-sonu>, (Erişim Tarihi: 04.02.2015).

⁵³ Ioan Drago Mateescu, “International Policies of Great Britain 1979-2007 (The Relationship with the United States and Europe, the Antiterrorist War)”, *Political Science International Relations*, Vol: 10, No: 1, 2013, 11–21, p. 18.

⁵⁴ Chris Gifford, a.g.m., p. 336.

⁵⁵ John Hills and Jane Waldfogel, “A ‘Third Way’ in Welfare Reform? Evidence from the United Kingdom”, *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol: 23, No: 4, 2004, 765-788, p. 768.

⁵⁶ Simon Bulmer and Martin Burch, “The Europeanization of UK Government from Quiet Revolution to Explicit Step-Change?”, *Public Administration*, Vol: 83, No: 4, 861-890, pp. 862-864.

⁵⁷ Clara Marina O’Donnell and Richard G. Whitman, “European Policy under Gordon Brown: Perspectives on a Future Prime Minister”, *International Affairs (Royal*

sürecinde, özellikle Amsterdam ve Nice Antlaşmalarının imzalanması esnasında sağladığı katılım çok önemli görülmüştür.⁵⁸ Tony Blair, İngiltere'nin her açıdan bir Avrupa ülkesi olduğunu göstermek isterken,⁵⁹ aynı zamanda Avrupa Birliği liderliği için de kendini ön plana çıkarmak istemiştir. Blair'in Lizbon Antlaşması'nın onaylanma sürecinde referanduma gitmeden antlaşmayı onaylaması, AB lideri olmak için attığı adımlardan biri olarak değerlendirilmektedir.⁶⁰ Ancak, Blair, İngiltere daha önce koyduğu çekincelerden taviz vermeyerek, Avro'ya geçilmesini kabul etmemiştir.⁶¹ Bu durumun Tony Blair'in liderlik rolü üzerinde olumsuz etki yarattığı görülmektedir. Blair'in Saint Malo sürecinde üstlendiği rolün ve savunma sanayisinin Avrupalılaştırılması düşüncesinin, bu olumsuz etkiyi bertaraf etmek istemesinden kaynaklandığı da öne sürülmektedir. Avrupa Birliği politikaları ve Avrupa şüpheciliğinin azaltılması konusunda önemli ilerlemeler kaydeden Blair'in siyasi kariyeri, olumlu sayılan tüm gelişmelere rağmen Irak Savaşı ile gölgelenmiştir. Kitle imha silahlarının varlığının ispatlanamaması, İngiliz dış politikasını sekteye uğratan önemli etkenlerden biri olmuştur.

88

Security
Strategies
Year: 12
Issue: 23

3.5. Gordon Brown Dönemi İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri

27 Haziran 2007'de Tony Blair'den görevi devralan eski Maliye Bakanı Gordon Brown da İşçi Partisi lideri olarak iktidara gelmiştir. Blair ve Brown'un Avrupa Birliği'ne yönelik politikaları karşılaştırdığında, Brown'un daha küresel bir yaklaşımı benimsediğini söylemek mümkündür. Brown, Avrupa Birliği konusuna ekonomik açıdan yaklaşarak ekonomi politikalarına odaklanmış, müzakere

---

Institute of International Affairs 1944-), Vol: 83, No: 2, 2007, 253-272, p. 253.

⁵⁸ Ioan Drago Mateescu, a.g.m., p. 20.

⁵⁹ Oliver Daddow, "Margaret Thatcher, Tony Blair and the Eurosceptic Tradition in Britain", *The British Journal of Politics and International Relations*, Vol: 15, 2013, 210-227, p. 211.

⁶⁰ Peter Marshall, a.g.m., p. 25.

⁶¹ Oppermann, Kai. "The Politics of Avoiding Referendums on the Treaty of Lisbon", *Journal of European Integration*, Vol: 35, No: 1, 2013, 73-89, p. 84.

yöntemleri açısından da, Brown'un sahip olduğu düşünceleri daha kararlılıkla savunduğu görülmüştür.⁶² Bu açıdan, İşçi Partisi'nin fikirlerinden ziyade, muhafazakâr düşüncelerin ön planda olduğu söylenebilmektedir. Brown'un özellikle finansal hizmetlerin liberalleştirilmesi ve özelleştirme gibi konularda Thatcher ile aynı düşünceleri paylaşması da bunun bir göstergesidir.⁶³

Gordon Brown dönemi ile birlikte, ABD ve Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler Blair döneminden daha farklı bir çizgiye kaymıştır. Blair döneminde, Blair ve Bush arasındaki ilişki savaş ortamında ilerlemiş ve ilişkinin sağlamlığının korunması adına İngiltere zor durumda kalmıştır. Irak Savaşı'nda ve Afganistan müdahalesinde en çok asker yollayan Avrupa ülkesi olması nedeniyle İngiltere ekonomik güçlükler yaşamıştır. Brown döneminde ise, daha çok Irak savaşında yapılan hataların tekrarlanmayacağı şeklinde bir vizyon oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu durum, Brown'un tek taraflı dış politika anlayışından, çok taraflı dış politikaya geçmesindeki en önemli etken olarak değerlendirilmektedir. Yeni politika çerçevesinde uluslararası örgütlerle iş birliğini artırmayı ve daha aktif rol almayı en önemli hedefler olarak belirlemiştir.⁶⁴ Brown, Avrupa Birliği'ni içe kapalı ve korumacı ticari blok şeklinde değerlendirirken, Avrupa'nın esnek, global ve yeniliğe açık olması gerektiğini savunmakta, uluslararası örgütlerin yeniden yapılanması gerektiğini düşünmektedir.⁶⁵ Ayrıca dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı David Miliband'ın Avrupa Birliği'nin süper güç olmaya çalışmaktan vazgeçip, terörizm, iklim değişikliği, enerji güvenliği gibi konulara daha fazla önem göstermesi gerektiği şeklinde açıklamaları da bunu destekleyici niteliktedir.⁶⁶

⁶² "British Foreign Policy since 1997", *House of Commons Library*, Research Paper 08/56, 23 June 2008, pp. 23-25; 70. <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2008/rp08-056.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.02.2015).

⁶³ Clara Marina O'Donnell and Richard G. Whitman, a.g.m., p. 254.

⁶⁴ Simon Lee, *Best of Britain?: The Politics and Legacy of Gordon Brown*, Oneworld Publications, United Kingdom, 2008, pp. 162-165.

⁶⁵ Clara Marina O'Donnell and Richard G. Whitman, a.g.m., p. 253.

⁶⁶ Speech by David Miliband to Fabian Society's New Year Conference 2008, <http://labourlist.org/2015/01/ed-milibands-fabian-conference-speech-full-text/>,

3.6. David Cameron Dönemi İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri

13 yıllık İşçi Partisi iktidarından sonra, 6 Mayıs 2010 tarihinde yapılan seçimler sonucunda, 11 Mayıs 2010 tarihinde başbakanlık görevi Muhafazakâr Parti'den David Cameron'a geçmiştir. Cameron 2007 yılında Avrupa Parlamentosu seçimleri esnasında yaptığı bir konuşmasında; Avrupa'nın küreselleşme, küresel iklim değişikliği ve küresel yoksulluk konularına önem vermesi gerektiğinden bahsetmiştir.⁶⁷ Genel olarak, hem İşçi Partisi'nin, hem de Muhafazakâr Parti'nin küreselleşmenin önemini altını çizdiğini söylemek mümkündür. Küreselleşmenin ön plana çıktığı ilk yıllarda devlet liderleri genellikle kötü tarafları ile karşılaşmış olsa da, teknolojinin kullanımı açısından çok büyük avantajlar getireceği, uluslararası örgütler nezdinde de göz önünde bulundurulmalıdır.⁶⁸ Bu açıdan Cameron, İngiltere Başbakanı olarak göreve başladığında da aynı düşünceleri savunmaya devam etmiş, Avrupa'nın küreselleşmenin etkilerine odaklanması gerektiğini belirtmiştir. Cameron'a göre, Avro Bölgesi'nde yaşanan kriz ve demokrasi açığı gibi konular da Avrupa Birliği'nin kendi içinde reform çabalarına başlaması gerektiğini işaret etmektedir.⁶⁹

Cameron döneminde yaşanan Arap Baharı süreci, bu döneminin en önemli dış politika olaylarından biri olmuştur. İngiltere, Mısır ve Tunus'ta yaşanan gelişmelere hazırlıksız yakalanırken, Libya krizinde daha aktif şekilde rol oynamaya çalışmıştır.⁷⁰ Aslında İngiltere'nin Arap Baharı sürecine bakışı, politik olmaktan ziyade ekonomik

90

Security
Strategies
Year: 12
Issue: 23

(Erişim Tarihi: 02.02.2015).

⁶⁷ Frederick Hood, a.g.m., p. 194.

⁶⁸ Oliver Daddow and Pauline Schnapper, "Liberal Intervention in the Foreign Policy Thinking of Tony Blair and David Cameron", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol: 26, No: 2, 2013, 330-349, p. 339.

⁶⁹ "Review of the Balance of Competences between the United Kingdom and the European Union", *The Stationery Office Limited*, London, CM8415, July 2012, 1-24, p. 7.

⁷⁰ Müjge Küçükkeleş, "AB'nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı", *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları*, Sayı: 63, 2013, s. 17. http://file.setav.org/Files/Pdf/20130118172742_setav_analiz_ab_arap_bahari.pdf, (Erişim Tarihi: 07.02.2015).

olmuştur.⁷¹ Arap Baharı'nın başladığı dönemde, ülkede yaşanan ekonomik krizi dış ticaret ile aşmaya çalışan ve ekonomik kriz sorunlarıyla eşzamanlı yürütülen Avrupa Birliği tartışmalarında söz sahibi olamayan Cameron Hükûmeti'nin, hem Avrupa Birliği düzeyinde, hem de ulusal düzeyde farklı politikalar izlediği ve bunları birbirine entegre etmeye çalıştığı görülmektedir. Cameron Hükûmeti, Avrupa Birliği düzeyinde askerî, diplomatik ve ekonomik yaptırımlar da dâhil olmak üzere birçok girişimi desteklerken, hem Birliğin bu konuda harcama yapacağı fonlara yaptığı yatırımları artırmış, hem de ulusal düzeyde Arap İşbirliği Belgesi'ni yayınlayarak yumuşak gücünü ortaya koymaya çalışmıştır.⁷²

Genel olarak, bu dönemde İngiltere-Avrupa Birliği ilişkileri değerlendirildiğinde; Cameron'ın da aslında Thatcher'ın fikirleri doğrultusunda hareket ettiği görülmektedir. Ada ülkesi olmasından, ABD ile yakın ilişkiler içinde bulunmasından, Avro'ya geçmeyi kabul etmemesinden ve mali sisteminde Avrupa'dan farklı hareket etmesinden kaynaklanan sebeplerle Avrupa ile bütünleşmenin tam sağlanamadığı ve İngiltere'de Avrupa şüpheciliğinin bu dönemde gittikçe yayıldığı bir gerçektir.⁷³ Bu durum, İngiltere'de Avrupalılığın ve Avrupa kimliğinin sorgulanmasına yol açmıştır. Ayrıca İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne aidiyeti ve Birlik bilincine ne kadar sahip olduğu konuları da daha fazla tartışılmaya başlanmıştır.⁷⁴ Sonuçta, Cameron, Mayıs 2015'te yapılacak olan genel seçimleri Muhafazakâr Parti'nin kazanması hâlinde Avrupa Birliği üyeliğinin referanduma götürüleceğini açıklayarak, bu tartışmaları ileri bir boyuta taşımış⁷⁵ ve kazanması hâlinde

⁷¹ Ozan Örmeci, "David Cameron'ın Tehlikeli Oyunu", *Uluslararası Politika Akademisi*, 2013, s. 1. <http://politikaakademisi.org/david-cameronin-tehlikeli-oyunu/>, (Erişim Tarihi: 05.02.2015).

⁷² Müjge Küçükkeleş, a.g.m., s. 16.

⁷³ Ozan Örmeci, a.g.m., s. 1.

⁷⁴ Özlem Sefer, "Birleşik Krallık-Avrupa Birliği İlişkileri Üzerine Bir İnceleme", *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 6, 2014, 47-61, s. 48.

⁷⁵ Göktürk Tüysüzöğlü, "İngiltere AB'den Kopuyor mu?", *Uluslararası Politika Akademisi*, 2013, <http://politikaakademisi.org/ingiltere-abden-kopuyor-mu/>, (Erişim Tarihi:

referandum tarihi olarak da Ekim 2017’yi düşündüğü belirtmiştir.⁷⁶ Lizbon Antlaşması ile getirilen Birlikten ayrılabilme mekanizması, hukuki olarak devletlere Birlikten çıkma hakkı tanırken, Cameron’ın bu açıklamasına dayanak teşkil etmektedir.⁷⁷ İngiltere’nin çoğunlukla Avrupa’dan ayrı hareket etmesi, iç politikada yaşanan gelişmeler ve ekonomik çekinceler sebebiyle, Cameron, seçimleri kazanması hâlinde İngiltere’nin üyeliğini referanduma götürmeyi düşündüğünü her fırsatta dile getirmiştir. Cameron’ın bu tavrının AB’de gittikçe güçlenen Alman liderliğine ve derinleşen federalizme karşı tepki olduğunu da söylemek mümkündür. Cameron’un üyelik konusunu referanduma götüreceğini açıklamasının nedenlerinden bir diğeri ise, iç politika ile ilgilidir. 1993 yılında kurulan ve kendine özgü bir kitle oluşturmayı başaran Avrupa Birliği karşıtı Büyük Britanya Bağımsızlık Partisi’nin (UKIP) yükselişi Cameron’ı iç politikada daha milliyetçi bir pozisyonda yer almaya yöneltmektedir.⁷⁸ Ayrıca Cameron’ın düzenlediği yeni göçmenlik yasaları ve artan göç oranını azaltmaya yönelik politikasının Birlik ile olan ilişkisini etkilediği de bir gerçektir. Cameron serbest dolaşım hakkına sahip Avrupa Birliği vatandaşlarının İngiltere’ye yerleşmesine yönelik girişimlerinin katılaştırılması yönünde politika izleyeceğini sürekli ifade etmektedir. Özellikle göçmenlerin İngiltere’ye gelmeden önce iş bulması, aksi takdirde İngiliz vatandaşlarının faydalandığı yardım haklarından yararlanamayacağı şeklinde düzenlemeler yapmaya başlayarak⁷⁹ daha ulusal bir politikanın sinyalinin vermiştir.

Bununla birlikte, Cameron dönemindeki Avrupa şüpheciliğinin önemli sebepleri arasında ekonomik nedenler de etkilidir.⁸⁰

05.02.2015).

⁷⁶ Rafael Behr, “Cameron is running out of time to show that he is serious about keeping Britain in the EU”, *Newstatesman*, 04 June 2014, http://www.newstatesman.com/writers/rafael_behr, (Erişim Tarihi: 03.02.2015).

⁷⁷ Özlem Sefer, a.g.m., s. 57-58.

⁷⁸ Ozan Örmeci, a.g.m., s. 1.

⁷⁹ Euronews, <http://tr.euronews.com/2014/11/28/ingiltere-basbakani-cameron-goc-yasasi-katilastirilmali/>, (Erişim Tarihi: 03.03.2015).

⁸⁰ Özlem Sefer, a.g.m., s. 48.

2008 ekonomik krizinin Avrupa'ya yansımaları ve Yunanistan'da yaşanan borç krizi, Avrupa Birliği'ne duyulan güvensizliğin artmasına yol açmıştır. Bu dönemde sadece İngiltere değil, AB destekçisi olarak bilinen Almanya, Fransa, İtalya, İspanya ve Polonya gibi ülkelerde de güvensizlik artış göstermiştir.⁸¹ Ekonomik krizin etkili olduğu ülkelere yardım yapılması konusu, Cameron'un olumsuz yaklaştığı bir durumdur. Cameron 2008 ekonomik krizinin aşılması için yapılan finansal planlamalara ve Avro kriziyle başa çıkılması için Lizbon Antlaşması'nda değişiklik yapılmasına onay vermemiştir. Bu durum Avrupa Birliği ile İngiltere arasında yeniden gerginlik yaşanmasına yol açmıştır. İngiltere, Avro Bölgesi'nde yer almamasına rağmen yaşanan sorunların kendi ekonomisini de tehdit etmesinden endişe duymuştur.⁸² Yine bu dönemde, İngiltere-ABD ilişkilerinin emin adımlarla ilerlemeye devam etmesi gerektiği belirtilmiştir. İlişkinin güçlü, sağlam ve samimi olması sonucunda diğer ülkelerle olan ilişkilerde de dengenin sağlanması beklenmektedir.⁸³

Mayıs 2015 tarihinde yapılan seçimler, tekrar Muhafazakâr Parti'nin lehine sonuçlanmış ve David Cameron önderliğindeki parti, parlamentoda 331 sandalye çıkarmayı başarmıştır. Hemen arkasından 232 sandalyeyle İşçi Partisi ve 56 sandalyeyle İskoç Ulusal Partisi parlamentoda yerlerini almıştır.⁸⁴ Seçimlerden sonra AB ile İngiltere arasındaki ilişkiler tekrar önem kazanmış, özellikle David Cameron'un seçimler öncesi vaat ettiği AB üyeliğinin 2017'de referanduma sunulması gündeme yerleşmiştir. Seçim öncesi AB ülkelerinden gelen göçmenlere yönelik yapılan sosyal yardımların kısıtlanmasının gerekliliğini ileri süren Cameron'un seçim sonrası duruşu önemli hale

⁸¹ "Crisis for Europe as trust hits record low", <http://www.theguardian.com/world/2013/apr/24/trust-eu-falls-record-low>, (Erişim Tarihi: 03.02.2016).

⁸² Andrew Grice, "It is time for the British people to have their say": David Cameron promises EU exit vote by 2017", (23.01.2013), *The Independent*, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/it-is-time-for-the-british-people-to-have-their-say-david-cameron-promises-eu-exit-vote-by-2017-8462253.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2015).

⁸³ Olivier Daddow and Pauline Schnapper, a.g.m., p. 338.

⁸⁴ BBC News, <http://www.bbc.com/news/election/2015/results>, (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

gelmiştir. AB karşıtlarının baskısı ile karşı karşıya kalan Cameron, aynı zamanda seçim öncesi UKIP'e karşı oy kaybetmekten endişe duymuş ve AB referandumunu önemli seçim vaatlerinden biri hâlinde getirmiştir. Özellikle AB'ye tanıdığı bazı yetkileri geri almak, İngiltere'ye AB ülkeleri içinden gelecek göçe kısıtlama getirmek ve böylece AB'ye üyelik koşullarını 2017 referandumu ile yeniden tartışmaya açmak, Cameron'un en önemli politikaları arasında sayılabilmektedir.⁸⁵ Cameron, AB ile tekrardan pazarlığa oturarak, İngiliz vatandaşları dışında kalanlara yönelik sosyal yardımları kısmayı, Avro bölgesinin Avrupa ülkelerine getirdiği olumsuzlukların etkisinden uzak durmayı ve "daha sıkı bir Birlik" hareketi adına alınabilecek kararların olumsuz etkilerinden korunmayı hedef almaktadır.

4. Genel Değerlendirme

İngiltere, Avrupa Birliği ile olan diyalogunda hiçbir zaman tam olarak bir bütünleşme sağlayamamıştır. İngiltere'nin ABD ile yakın ilişkiler içerisinde bulunarak Avrupa'nın bir parçası olmaktan ziyade ABD'nin yakın müttefiki olarak hareket etmesi, Avrupa Birliği ile olan diyalogunda temkinli davrandığını ve kendi çıkarlarını ön plana alan bir politika izlediğini göstermektedir. Geçmiş İngiliz hükûmet başkanlarının söylemleri, parti politikaları ve son dönemde David Cameron'un kullandığı söylemler bu durumu doğrular niteliktedir. Tarihsel açıdan bakıldığında, hem Muhafazakâr Parti, hem de İşçi Partisi iktidarlarında İngiltere'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkisi hep mesafeli olmuş, arada ılımlı bir politika izlense de, Avrupa Birliği ile derin ilişki kurulamamıştır. 1970'lerde Muhafazakâr Parti iktidardayken Birliğe katılım gerçekleşmiş ancak bu dönemde dünyada meydana gelen petrol krizi ve ekonomik sıkıntılar üyelik tartışmasını gündeme taşımıştır. İngiltere, Thatcher dönemiyle Avrupa Birliği'ne yönelik politik tutumunu daha da katılaştırmıştır. Thatcher her ne kadar Birlik içerisinde kalmayı destekler gibi görünse de dönemin diğer üyelerinden

---

⁸⁵ Euractiv Haber, <http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi/article/ingilterede-cameron-surpriz-yapti-ab-referandumu-ufukta-gorundu-031515>, (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

farklı olarak ekonomik ve parasal birliğe karşı katı politika izlemiştir. Özellikle Sterlini İngiltere'nin bir egemenlik simgesi olarak görmüş, yetki devrine ve ulusüstü yapıya karşı olan bir İngiltere imajından taviz vermemiştir. Thatcher bu dönemdeki duruşuyla Birlikle “derin” bir ilişki içerisinde bulunmaktan daha çok “ortaklık” anlayışında bir politikaya yönelmiştir. Bu durum, Avrupa şüpheciliğinin ülkede ön plana çıkmasına imkân tanımıştır.

İngiltere’de 20 yıla yakın bir dönem görev yapan Muhafazakâr Parti, 1997 yılında yerini İşçi Partisi’ne ve Başbakan Tony Blair’e bırakmıştır. Blair dönemi de, aynı Muhafazakârlar yönetiminde olduğu gibi, ekonomik ve parasal birlikten uzak durmuş; Sterlin’i korumuştur. Bunun yanı sıra çevre, AB politikalarına uyum ve insan hakları gibi alanlara ağırlık verse de, Blair döneminin Muhafazakâr Parti döneminden çok farklı bir adım attığını ve İngiltere’yi Birlik ile tam olarak bütünleştirmeyi başardığını söyleyemeyiz. İngiltere’nin bir Avrupa ülkesi olduğuna yönelik söylemlerin artmasına rağmen, Avrupa şüpheciliğinin ülkede varlığını koruduğu anlaşılmaktadır. Muhafazakâr Parti lideri David Cameron döneminde ise İngiltere’de Avrupa şüpheciliği artmış; Cameron’ın göçmenlere yönelik katı tutumu ile bu yöndeki düzenlemeleri, Birliğin temeli olan serbest dolaşımı olumsuz yönde etkilemiştir. Bu durum Cameron’un Birlik karşıtı bir tutum sergilediğini gösterir niteliktedir. Bu konudaki en önemli söylemi 2015 seçimlerinde iktidara gelmesi hâlinde 2017 yılı içinde Birlik üyeliğini referanduma taşıyacağıdır. Nitekim 20 Şubat’ta yapılan açıklama ile referandum tarihi 23 Haziran 2016 olarak belirlenmiştir. İngiltere’nin Avrupa Birliği’nden ayrılması, ülkenin ABD, Rusya ve Çin gibi büyüyen ülkelerin karşısında tek kalacağı izlenimini doğurmaktadır. Bunun yanı sıra, 43 yıllık birlikteliği sonlandırılması, zaten ekonomik krizle zor bir süreç geçiren Birlik için prestij kaybına neden olacaktır. Çin’in yükselen gücü, dikkatleri Asya ülkelerine ve yeni ortaklıklara yönleltecektir; bu süreçte olası bir ayrılık Avrupa içerisinde yalnız hareket etmesine sebep olabilir. İngiltere gibi güçlü bir halkasını kaybedecek olan Avrupa Birliği’nin ise krizden etkilenen zayıf halkalarla baş başa kalacağı düşünülmektedir. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken husus, İngiltere’nin Avrupa Birliği’nden ayrılma söylemiyle asıl kastedilenin,

kendisini tamamen Avrupa Birliği'nden soyutlamak mı, yoksa sadece yeni bir ortaklık adı altında mevcut üyelik koşullarını tekrardan düzenlemek mi olduğudur. Bu süreçte Cameron'un söylemlerinden İngiltere'nin kendi ulusal çıkarlarını daha ön plana taşıyacak ancak bunu yaparken de kendisini Birlikten soyutlamayacak birtakım düzenlemeler yapılacağı anlaşılmaktadır. Özellikle 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde UKIP'in başarısı, 2015 seçimlerine gidecek İngiltere'de Cameron'un bu tarz politikalara yönelmesinde etkin rol oynamıştır. Cameron'un seçimleri kazanması, İngiltere'nin AB ile ilişkisini gündeme taşımıştır. Özellikle ülkenin AB ile ilişkisini referanduma götürüp götürmeyeceği yönündeki tartışmalar devam etmektedir. Ancak Cameron, başından beri daha yakın bir bütünleşme yerine, kısmi üyelik yanlısı söyleminden seçim sonrasında da vazgeçmemiştir. Bu süreçte AB içerisindeki Almanya ve Fransa gibi büyük ülkelerin tutumu ve olası bir ayrılışın her iki taraf açısından etkileri günümüz AB gündemini meşgul edecektir.

İngiltere, aslında hem Avrupa kıtasından coğrafik olarak ayrı bulunması, hem de kendisini Avrupa bütünleşme hareketine psikolojik olarak uzak hissetmesi sebebiyle, Avrupa şüpheciliklerinin geliştiği bir ülke hâline gelmiştir. Dil, din, kültür, kimlik, tarih veya ekonomi gibi faktörler, bir ülkede Avrupa şüpheciliklerini etkileyebilmektedir. İngiltere'nin Birliğin ortak politika alanlarının çoğundan uzak durması, Schengen Alanı'na dâhil olmaması, Avro'yu para birimi olarak kabul etmemesi, Ekonomik ve Parasal Birliğe şüphe ile yaklaşması ve hatta Birlik'ten ayrılma düşüncesine sahip olması, ülkede Avrupa şüpheciliklerinin varlığını kanıtlamaktadır. Avrupa şüpheciliklerinin en çok geliştiği ülkelerden biri olarak kabul edilen İngiltere'de hükümetlerin dış politikaları incelendiğinde, Avrupa şüpheciliklerine yönelik yaklaşımın genellikle ekonomi politikalarından etkilendiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, İngiltere Avrupa bütünleşmesinin bir parçası olmaktan daha çok, fayda ilişkisine dayalı, ortaklık içeren ve revizyon metinlerinin büyük çoğunluğunda çekinceleri bulunan bir katılım modeli sergilemektedir. İngiltere'nin üyeliğinden, hatta daha öncesinden itibaren bütünleşme hareketine uzak bir yapı sergilemesi, gerek Muhafazakâr Parti, gerekse İşçi Partisi dönemlerinde bu tutumun

devam ettirilmesi; İngiltere'nin Avrupa Birliği-İngiltere ilişkisinde derinleşmenin bir parçası olmaktan ziyade Avrupa Birliği'nin sağladığı faydalardan yararlanmak amacıyla yaptığı faaliyetlerde bulunduğu bir göstergesidir. Bu noktada İngiltere'nin son dönemde Cameron liderliğinde gösterdiği Avrupa karşıtı tavrın temelde geçmişten gelen hem Avrupa federalizmine ve Almanya egemenliğine, hem de Avrupa'da yaşanan ekonomik krize yönelik tepki olduğunu söylemek mümkündür. İngiltere'nin dış politika davranışlarının belirlenmesinde ve Avrupa şüpheciliğinin yaygınlaşmasında ekonomik faktörlerin etkili olduğu, ancak dönemsel gelişmelere bağlı olarak ulusal egemenlik ve ulusal kimlik gibi siyasi ya da sosyal faktörlerin de ön plana çıkabildiği görülmektedir.

Summary

The challenging relations between the United Kingdom and European Union (EU) have been discussed starting from the EU accession process and the discussion issue has recently turned into the “conditional membership”. Throughout the history, attitudes and behaviors of the British governments towards the EU have directed the relationship. After the Eurosepticism grew, the United Kingdom has recently begun to increase its importance. The United Kingdom had a distanced position during the first years of the European Community but the process has ended with the success of the Community via non-negligible efforts of de Gaulle. During the first years of the European Community, the United Kingdom's distant stance against the Community ended with the success of the European Community. Nevertheless, the coercive effect of the French President Charles de Gaulle should not be underestimated. The attitude of the United Kingdom, even after the process of accession to the EU, has progressed in terms of partnership, not integration. This can be seen as a reflection of policies, which are pursued through British governments' relations with the EU. Especially, because of the parties of Margaret Thatcher, Tony Blair, and David Cameron and the policies that these leaders follow can cause to increase difficulties in the relationship. David Cameron has just won the general election of 2015 and now the

matter of debate is whether the United Kingdom will hold a referendum on the European Union membership in 2017.

In order to understand the relationship between the United Kingdom and the EU from a historical perspective, one should analyze the policies of all-important British presidents in terms of their party policies.

Kaynakça

Kitaplar

BALL, Stuart and Anthony Seldon. *Recovering Power: The Conservatives in Opposition Since 1867*, Palgrave Macmillan, London, 2005.

BEGG, Iain. "Margaret Thatcher Maintained a Difficult Relationship with Europe, but she was from a Figurehead for Euroscepticism", *The Legacy of Margaret Thatcher*, LSE Public Policy Group, London, 2013.

DINAN, Desmond. *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, çev. Hale Akay, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005.

DINAN, Desmond. *Avrupa Birliği Tarihi*, çev. Hale Akay, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2008.

DINAN, Desmond. *Ever Closer Union: An Introduction to European Integration*, Lynne Rienner Publishers, USA, 1999.

GOWLAND, David and Arthur Turner. *Reluctant Europeans: Britain and European Integration 1945-1998*, Longman, London, 2000.

HANLON, James. *European Community Law*, Sweet&Maxwell, London, 2003.

KASIM, Kamer. "Soğuk Savaş Sonrası İngiltere-ABD İlişkileri", *Bir Başka Açıdan İngiltere*, Der. Sedat Laçiner, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2001.

LEE, Simon. *Best of Britain?: The Politics and Legacy of Gordon Brown*, Oneworld Publications, United Kingdom, 2008.

PETERSON, John. "The European Community", *Implementing Thatcherite Policies*, Eds. David Marsh and R.A.W. Rhodes, Open University Press, Buckingham, 1992.

ROBERTS, J. M. *Avrupa Tarihi*, çev. Fethi Aytuna, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2010.

SOUTOU, Georges-Henri. *Avrupa Birliği Tarihi: 1815'ten Günümüze*, çev. Eylem Alp, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2014.

ÜLGER, İrfan Kaya. *Avrupa Birliği Rehberi 2011*, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, 2010.

ÜLGER, İrfan Kaya. *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, AB-Türkiye İşbirliği Derneği Yayını, İstanbul, 2003.

Makaleler

“British Foreign Policy since 1997”, *House of Commons Library*, Research Paper 08/56, 23 June 2008, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2008/rp08-056.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.02.2015).

“Review of the Balance of Competences between the United Kingdom and the European Union”, *The Stationery Office Limited*, London, CM8415, July 2012, 1-24.

BULMER, Simon and Martin Burch. “The Europeanization of UK Government from Quiet Revolution to Explicit Step-Change?”, *Public Administration*, Vol: 83, No: 4, 861-890.

DADDOW, Oliver and Pauline Schnapper. “Liberal Intervention in the Foreign Policy Thinking of Tony Blair and David Cameron”, *Cambridge Review of International Affairs*, Vol: 26, No: 2, 2013, 330-349.

DADDOW, Oliver. “Margaret Thatcher, Tony Blair and the Eurosceptic Tradition in Britain”, *The British Journal of Politics and International Relations*, Vol: 15, 2013, 210-227.

DOVER, Robert. *Europeanization of British Defence Policy*, Ashgate Book, Hampshire, 2007.

GIFFORD, Chris. “The UK and the European Union: Dimensions of Sovereignty and the Problem of Eurosceptic Britishness”, *Parliamentary Affairs*, Vol: 63, No: 2, 2010, 321-338.

HAMPSHIRE, Edward. “Margaret Thatcher’s First U-Turn: Francis Pym and the Control of Defence Spending, 1979-81”, *Contemporary British History*, Vol: 29, No: 3, 2015, 359-379.

HEADMASTER, Anthony Seldon and Pranay Sanklecha. “United Kingdom: A Comparative Case Study of Conservative Prime Ministers Heath, Thatcher and Major”, *The Journal of Legislative Studies*, Vol: 10, No: 2-3, 2004, 53-65.

- HEATH, Edward. "European Unity over the Next Ten Years: From Community to Union", *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 64, No: 2, 1988, 199-207.
- HILLS, John and Jane Waldfogel. "A 'Third Way' in Welfare Reform? Evidence from the United Kingdom", *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol: 23, No: 4, 2004, 765-788.
- HOOD, Frederick. "Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq", *Journal of European Integration*, Vol: 30, No: 1, 2008, 183-197.
- HOOGHE, Liesbet and Gary Marks. "Sources of Euroscepticism", *Acta Politica*, No: 42, 2007, 119-127.
- HOWORTH, Jolyon. "Britain, France and the European Defence Initiative", *Survival*, Vol: 42, No: 2, 2000, 33-55.
- HUGHES, Kirsty and Edward Smith. "New Labour-New Europe?", *International Affairs*, Vol: 74, No: 1, 1998, 93-103.
- KAHRAMAN, Sevilay. "Avrupa Birliği ve Irak Krizi: Bölünmeden Yeniden Birleşmeye Uzun, İnce Bir Yol", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 4, 2003, 151-161.
- KALIN, İbrahim. "Tony Blair ve Üçüncü Yol'un Sonu", *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları*, 2007, <http://arsiv.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=12475&q=tony-blair-ve-ucuncu-yol-un-sonu>, (Erişim Tarihi: 04.02.2015).
- KÜÇÜKKELEŞ, Müjge. "AB'nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı", *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları*, Sayı: 63, 2013, http://file.setav.org/Files/Pdf/20130118172742_setanaliz_ab_arap_bahari.pdf, (Erişim Tarihi: 07.02.2015).
- MARSH, Steve. "September 11 and Anglo-American Relations: Reaffirming the Special Relationship", *Journal of Transatlantic Studies*, No: 1, 2003, 56-75.
- MARSHALL, Peter. "Forty Years on: Britain in the EU", *The Round Table*, Vol: 102, No: 1, 2013, 15-28.
- MATEESCU, Ioan Drago. "International Policies of Great Britain 1979-2007 (The Relationship with the United States and Europe, the Antiterrorist War)", *Political Science International Relations*, Vol: 10, No: 1, 2013, 11-21.

MITCHELL, Kristine. “From Whitehall to Brussels: Thatcher, Delors and the Europeanization of the TUC”, *Labor History*, Vol: 53, No: 1, 2012, 25-50.

O’DONNELL, Clara Marina and Richard G. Whitman. “European Policy under Gordon Brown: Perspectives on a Future Prime Minister”, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 83, No: 2, 2007, 253-272.

OPPERMANN, Kai. “The Politics of Avoiding Referendums on the Treaty of Lisbon”, *Journal of European Integration*, Vol: 35, No: 1, 2013, 73-89.

PENDLEBURY, John. “Conservation, Conservatives and Consensus: The Success of Conservation under the Thatcher and Major Governments, 1979–1997”, *Planning Theory & Practice*, Vol: 1, No: 1, 2000, 31-52.

RICHARDSON, Jeremy. “Government, Interest Groups and Policy Change”, *Political Studies*, Vol: 48, 2000, 1006–1025.

SCHWEIGER, Christian. “British-German Relations in the European Union After the War on Iraq”, *German Politics*, Vol: 13, No: 1, 2004, 35-55.

SEFER, Özlem. “Birleşik Krallık-Avrupa Birliği İlişkileri Üzerine Bir İnceleme”, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 6, 2014, 47-61.

SMITH, Julie. “A Missed Opportunity? New Labour’s European Policy 1997-2005”, *International Affairs*, Vol: 81, No: 4, 2005, 703–721.

STATLER, Jocelyn. “British Foreign Policy to 1985. VIII: The European Monetary System: From Conception to Birth”, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 55, No: 2, 1979, 206-225.

TAGGART, Paul. “A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems”, *European Journal of Political Research*, Vol: 33, 1998, 363-388.

TAGGART, Paul and Aleks Szczerbiak. “The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States”, *Opposing Europe Research Network’ Working Paper*, No: 6, 2002, 1-45.

WALLACE, William, “The Collapse of British Foreign Policy”, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol: 81, No: 1, 2005, 53-68.

İnternet Kaynakları

“Crisis for Europe as trust hits record low”, <http://www.theguardian.com/world/2013/apr/24/trust-eu-falls-record-low>, (Erişim Tarihi: 03.02.2016).

“Report on Economic and Monetary Union in the European Community”
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication6161_en.pdf,
(Erişim Tarihi: 01.02.2016).

BBC News, 8 April 2013, <http://www.bbc.com/news/uk-politics-11598879> (Erişim Tarihi: 23.03.2014).

BBC News, <http://www.bbc.com/news/election/2015/results>, (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

BEHR, Rafael. “Cameron is running out of time to show that he is serious about keeping Britain in the EU“, *Newstatesman*, 04 June 2014, http://www.newstatesman.com/writers/rafael_behr, (Erişim Tarihi: 03.02.2015).

Euractiv Haber, <http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi/article/ingilterede-camersonsurpriz-yapti-ab-referandumu-ufukta-gorundu-031515>, (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

Euronews, <http://tr.euronews.com/2014/11/28/ingiltere-basbakani-cameron-goc-yasasi-katilastirilmali/>, (Erişim Tarihi: 03.03.2015).

Fontainebleau Report (25-26 June 1984), http://aei.pitt.edu/1448/1/Fontainebleau_june_1994.pdf (Erişim Tarihi: 23.03.2014).

GRICE, Andrew. “It is time for the British people to have their say”: David Cameron promises EU exit vote by 2017”, (23.01.2013), *The Independent*, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/it-is-time-for-the-british-people-to-have-their-say-david-cameron-promises-eu-exit-vote-by-2017-8462253.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2015).

Margaret Thatcher Foundation, <http://www.margaretthatcher.org/document/107332>. (Erişim Tarihi: 23.03.2014).

ÖRMECİ, Ozan. “David Cameron’ın Tehlikeli Oyunu”, *Uluslararası Politika Akademisi*, 2013, <http://politikaakademisi.org/david-cameronin-tehlikeli-oyunu/>, (Erişim Tarihi: 05.02.2015).

Speech by David Miliband to the Fabian Society’s New Year Conference 2008, <http://labourlist.org/2015/01/ed-milibands-fabian-conference-speech-full-text/>, (Erişim Tarihi: 02.02.2015).

TÜYSÜZOĞLU, Göktürk. “İngiltere AB’den Kopuyor Mu?”, *Uluslararası Politika Akademisi*, 2013, <http://politikaakademisi.org/ingiltere-abden-kopuyor-mu/>, (Erişim Tarihi: 05.02.2015).